

Valmistautumisen yleisohjeet

Hevosjalostusliittojen järjestämissä tamma- ja varsanäyttelyissä arvostellaan rekisteröityjä ori- ja tammavarsoja. Suomenhevosvarsojen on oltava 1–3-vuotiaita ja lämminveriravurivarsojen 1–2-vuotiaita. Tammat arvostellaan kanta-kirjausta varten. Suomenhevostammat kantakirjataan juoksija- (J), työhevos- (T), ratsuhevos- (R) tai pienhevos- (P) suunnalle ja lämminveritammat lämminverisen ravihevosen kantakirjaan.

Näyttelyssä arvostellaan hevosen liikkeet käynnissä ja ravissa sekä tutkitaan sen rakenne. Jotta arvostelu sujuisi joustavasti, hevonen kannattaa valmentaa näitä asioita varten etukäteen. Tämä pätee etenkin varsoihin, jotka saattavat vierastaa outoja paikkoja ja ihmisiä.

Heti syntymän jälkeen varsaa on alettava totuttaa ihmiseen. Pieni varsa tulee opettaa päitsiin (riimuun) ja kulkemaan taluttajansa rinnalla. Se on myös opetettava nostamaan kaviota ja totutettava kaikkien kehon osiensa tutkimiseen. Varsa on helpompi suitsia ja antaa matolääkkeet, kun se ei ole arka suustaan eikä päästään. Hampaat tutkitaan jokaisessa näyttelyssä samoin kuin orivarsoilla kivekset, joten näihin tapahtumiin varsa kannattaa opettaa erityisen hyvin, koska vastaanhangoitteleva varsa viivästyttää näyttelyä. Yksivuotiaat orivarsat voidaan arvostella ja palkita, vaikka toinen kives ei ole vielä laskeutunut, mutta kaksi- ja kolmevuotiailta varsoilta vaaditaan, että molemmat kivekset ovat laskeutuneet. Varsaa, joka ei anna tutkia hampaitaan eikä kiveksiään, ei arvostella.

Mittauksen aikana hevosen on seistävä tasajaloin eikä se saa arkailla mittaa painautumalla matalaksi. Kaksivuotiaat ja vanhemmat varsat on esitettävä suitsittuna kuolaimin, jotta niiden hallinta olisi varmempaa. Myös yksivuotiailla voi käyttää kuolaimia, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi. Oriin esittäjän on oltava vähintään 16-vuotias. Esittäjän on turvallisuussyistä hyvä käyttää kypärää, koska varsinkin varsat voivat oudoissa paikoissa vieraiden hevosten läsnä ollessa käyttäytyä arvaamattomasti. Näin on toisinaan käynyt loppuarvostelussa, jossa varsat seisovat vierekkäin rivissä.

Kunto ja kaviot

Näyttelyhevosen on oltava terve ja hyvässä ravitsemustilassa. Lautakunta voi jättää arvostelematta alikuntoisen hevosen. Jouhien tulee olla selvitettyinä ja karvapeitteen suittuna. Pitkät karvatupsut, joita saattaa talvella tulla korvien sisään, voi leikata pois. Kavioiden tulee olla puhdistettuina ja vuoltuina tai asiallisesti kengitettyinä. Talvella kengän ja kavion välissä voivat olla tierakumit, mutta ei välipohjia, jotka estävät kavion pohjan tutkimisen. Kantakirjattavilla hevosilla suoritetaan ajo- tai ratsastuskoe, jonka jälkeen hevonen on hyvä siistiä loppuarvostelua ja valokuvausta varten, joten puhdistusvälineet kannattaa ottaa mukaan.

Näyttelyn kulku sekä lisää valmistautumisohejeita

1. Verryttely ja liikkeiden esittäminen

Näyttelypaikalle saavuttua ilmoitaudutaan sihteerille ja aletaan verryttellä hevosta, jotta se notkistuisi ja tottuisi näyttelyn ilmapiiriin. Kun paikat ovat tulleet tutuiksi, hevonen viedään rauhalliseen paikkaan keskittymään itse suoritukseen. Esittämisen aluksi hevonen talutetaan noin neljän metrin päähän lautakunnasta, pysähdytään ja tervehditään. Esittelyn yhteydessä mainitaan, halutaanko suomenhevosvarsa arvosteltavan muulla kuin juoksijasunnalla, sillä myös työ-, ratsu- ja pienhevossuunnat ovat mahdollisia.

Ensin esitetään liikkeet käynnissä, jolloin hevosta talutetaan lautakunnasta pois päin kolmion vasenta sivua pitkin. Kun saavutaan ensimmäisen sivun päähän, käännetään oikealle ja jatketaan pitkää sivua pitkin, jonka loputtua käännetään oikealle ja sitten kolmatta sivua pitkin takaisin lähtöpisteeseen. Näin tulevat liikkeet nähdä takaa, sivulta ja edestä. Käynnin jälkeen esitetään juoksuliikkeitä samalla kolmiouralla tehden kuitenkin käännökset käynnissä, jottei kolmiosta tule ympyrää. Liikkeitä tarkastettaessa hevonen ei saa mutkitella, vaan sen on kuljettava suoraan. Jos käytettävissä ei ole kolmiouraa, liikkeet esitetään edestakaisin taluttamalla. Tällöin on takaisin palatessa tärkeää kuljettaa varsa reilusti lautakunnan ohi, jotta tuomarit näkevät käynnissä yliastunnan ja ravissa liikkeiden lennokkuuden. Ravissa otetaan pitempi ohjasote kuin käynnissä, jotta hevosen pää saa riittävästi vapautta mahdollistaen pitkät juoksuliikkeet.

Hevosta kannattaa kävelyttää reippaasti ja juoksuttaa niin nopeasti kuin pääsee. Jos esittäjä ei pääse lujaa, hänen tulee pyytää nopeajalkaista henkilöä esittämään käynti- ja juoksuliikkeet ja keskittyä itse rakenteen esittämiseen. Iäkkäiden ihmisten tulisi herkemmin antaa esitystehtävät nuoremmille, jotta näillekin kertyisi kokemusta.

2. Mittaaminen, hampaiden ja kiven tutkiminen

Hevosta seisotetaan tasajaloin mittauksen aikana. Mittaaja seisoo hevosen vasemmalla puolella. Varsoilta mitataan säkä- ja lautaskorkeus, aikuisilta hevosilta otetaan muitakin mittoja. Samassa yhteydessä tarkastetaan purenta ja kaviot sekä orivarsoilta kivekset. Hyvin opetettu varsa säästää näissä toimenpiteissä huomattavasti lautakunnan aikaa.

3. Hevosen rakenteen esittäminen

Hevonen asetetaan noin neljän metrin etäisyydelle harjaton puoli arvostelijoihin päin. Arvostelijoiden puoleiset jalat asettuvat normaalisti kohtisuoraan maata vasten, mutta ulkopuoleinen etujalka näkyy hieman toisen takana ja ulkopuoleinen takajalka on taas selvästi toista takajalkaa edempänä. Näin kaikki jalat ovat näkyvissä yhtäaikaan. Hevonen tulee pitää hereillä, niin että se seisoo ryhdikkäästi eikä lepuuta mitään jalkaansa. Monet hevoset asettuvat esitysasentoon luonnostaan, mutta toisia on siihen opetettava. Kotona siis kannattaa harjoitella ystävän toimiessa tuomarina ja miksei myös valokuvaajana, sillä hevosen esitysasento sivulta päin on myös samalla valokuvaus-asento!

Esittäjä seisoo aluksi hevosen edessä, vasen ohjas oikeassa ja oikea ohjas vasemmassa kädessä. Kun tuomari tulee katsomaan hevosta edestä päin, siirtyy esittäjä hevosen vasemmalle puolelle talutusasentoon, jotta hevosen jalka-asentojen tutkiminen on esteetöntä. Jos esittäjä jää hevosen eteen, nähdään vain hänen jalka-asentonsa.

Koko ajan on huolehdittava, että hevosen jalat ovat mahdollisimman suorassa. Varsoilla saattavat jalat kääntyä samalle päin vinoon kuin pääkin, joten esittäjän tulee oitis korjata varsan asento, jos se rupeaa vilkuilemaan muita hevosia. Tässä tullaankin hevosen esittämisen tärkeään kohtaan. Jotta hevonen noudattaa esittäjänsä tahtoa, on esittäjän oltava hänen yläpuolellaan. Ihmisen tulee hankkia hevosen kunnioitus jo sen ollessa varsana. Myöhemminkin tämä onnistuu määrätietoisella työskentelyllä. Apuna voi käyttää esimerkiksi pyöröaitausta, talutusharjoituksia ja tietenkin taitavan hevosihmisen kokemusta. Kotona kannattaa selvittää johtajuuskysymys kunnolla, niin selviää näyttelyistä ja kilpailuista paljon helpommalla, koska näissä tilanteissa varsalla on niin paljon huomiota herättäviä asioita, että heikkotahtoinen ihminen jää toiseksi. Hevosen sopimaton käsittely, esimerkiksi kurittaminen on kielletty!

Jotta saisi etukäteen kuvan siitä, kuinka varsa käyttäytyy outojen hevosten parissa, voi järjestää harjoitusnäyttelyt ystäviensä kanssa. Yksin kasvaneet varsat ovat usein rauhattomimpia päästyään tilaisuuksiin, joissa on paljon hevosia ja ihmisiä koolla. Monesti omistaja sanoo näyttelyissä remuavan varsan olevan kotioloissa rauhallisen. Vihaiset hevoset taas saattavat jurottaa yleisötilaisuuksissa eivätkä

aiheuta suurtakaan häiriötä. Yhtäkaikki, hyvin opetettu hevonen toimii aina paremmin kuin opettamaton.

4. Loppuarvostelu ja palkitseminen

Varsat kutsutaan loppuarvosteluun ikäluokka kerrallaan. Ne seisovat rinnakkain rivissä noin viiden metrin välein odottaen vuoroaan. Jokainen palkittava varsa saa ruusukkeen, jonka nauhat lepattavat tuulesa, joten varsa on totutettava tähänkin etukäteen. Kunniapalkintoina voidaan antaa riimuja, riimunvarsia, rehusäkkejä ja loimia. Loimitus voi olla aikuisellekin hevoselle vaikea paikka, joten siihen on totutettava varsasta pitäen. Lopuksi otetaan parhaasta varsasta valokuva, jolloin varsalta kysytään kärsivällisyyttä, koska muut varsat alkavat siirtyä kuljetusautoille päin. Jos jollakin toisella varsalla ei ole liian kiire kotitalliin, sen kannattaa jäädä seuraksi auttamaan kaveria.

5. Lopuksi

Hevonen on kaunis eläin ja eläimistä ehkä jaloin. Niinpä sen kanssa ei saa olla suru puserossa, vaan tulee esiintyä iloisesti ja reippaasti, kun on päässyt tuttavaksi niin suuren ja komean eläimen kanssa. Tervetuloa näyttelyyn!

Eero Perttunen, piiriagronomi